

**PIŠEM
ZA
PRAVICE**

**AMNESTY
INTERNATIONAL**

V Sloveniji že od 1988

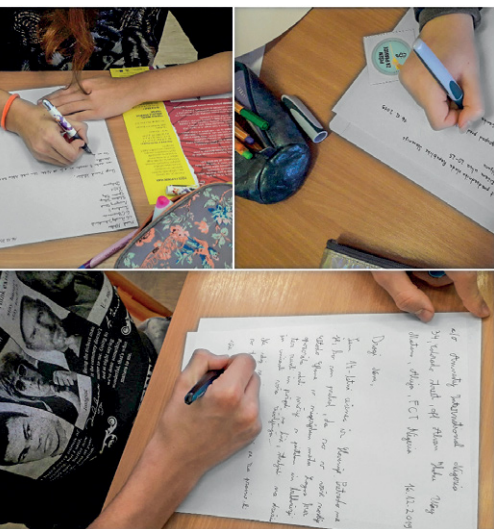
GUSTAVO GATICA, ČILE

ZAHTEVAL DOSTOJANSTVO IN ENAKOST, ZARADI POLICIJE IZGUBIL VID

PIŠEM ZA PRAVICE

Pišem za pravice je globalna akcija Amnesty International, v okviru katere vsako leto izberemo najmanj 10 ljudi ali skupin ljudi, ki so jim kršene človekove pravice, in povabimo ljudi z vsega sveta, da se zavzamejo zanje. To pomeni, da pišejo apele in/ali podpisujejo peticije za oblasti, ki kršijo njihove pravice, pa tudi, da za same žrtve ustvarjajo solidarnostna sporočila, preko katerim jim sporočijo, da niso sami_e.

Pišem za pravice res spreminja življenje! Ljudje, ki so v preteklih letih prejeli naša solidarnostna sporočila, so povedali, kako pomemben vir moči je bila zanje njihova srčnost. Pogosto pa se tudi res spremeni njihova situacija; odpravijo se obtožbe, z njimi zaporniške oblasti ravnaajo manj grdo, spremenijo se zakoni itd.

Pišem za pravice 2019 na Osnovni šoli Šempeter v Savinjski dolini.

O AMNESTY INTERNATIONAL

Amnesty International je globalno gibanje več kot sedmih milijonov ljudi, ki se skupaj borimo proti krivicam. Zavzemamo se za svet, v katerem se bodo vsem spoštovali človekove pravice.

Raziskujemo kršitve človekovih pravic in jih **razkrivamo** svetu. Izvajamo **kampanje** za odpravo teh kršitev in za uvedbo novih standardov na področju človekovih pravic (na primer, novih zakonov, ki bodo zaščitili ljudi). Poleg tega **osveščamo** in **izobražujemo** o človekovih pravicah.

Skozi naše delo **ščitimo ljudi** in jih **opolnomočimo**; naše aktivnosti segajo od prizadevanj za odpravo smrtnih kazni preko zavzemanja za pravice žensk in deklet do boja proti diskriminaciji in zagovarjanja pravic migrantov in beguncev. Pred roke pravice pomagamo pripeljati mučitelje. Delamo za odpravo zakonov, ki zatirajo ljudi ... Prizadevamo si za osvoboditev ljudi, ki so zaprti zgolj zaradi izražanja svojega mnenja. Postavimo se za ljudi, katerih svoboda ali dostojanstvo sta ogrožena.

O TEH AKTIVNOSTIH

Aktivnosti se lahko izvajajo v različnih okoljih, od razreda do družine, na spletu ali v realnem življenju. Vse temeljijo na participatornih metodah, kjer se sodelujočim informacija ne le predstavi, ampak vprašanja, povezana s primeri, tudi sami raziskujejo, o njih razpravljajo in jih analizirajo. Tako razvijejo ključne kompetence in veščine, oblikujejo svoja mnenja in dobijo poglobljena znanja, sooblikujejo učenje v skladu s svojimi skrbmi in interesi ter imajo možnost, da se odzovejo čustveno in razvijejo svoja stališča.

O SPLOŠNI DEKLARACIJI ČLOVEKOVIH PRAVIC

10. decembra 1948 so v Parizu Združeni narodi sprejeli zelo pomemben dokument: Splošno deklaracijo človekovih pravic. Ta deklaracija je pomemben temeljni kamen mednarodnega varstva človekovih pravic. Več: sola.amnesty.si/sdcp.

O ČLOVEKOVIH PRAVICAH

Človekove pravice so temeljne svoboščine in zaščite, ki pripadajo vsakomur med nami. Temeljijo na načelih dostojanstva, enakosti/enakopravnosti in medsebojnega spoštovanja ter morajo veljati za vse, ne glede na našo starost, nacionalnost, spol, raso, prepričanja ali spolno usmerjenost ali druge osebne okoliščine.

USPEHI PIŠEM ZA PRAVICE 2019

KAKO SO VAŠA PISMA SPREMENILA ŽIVLJENJA?

ZNIŽANA ZAPORNA KAZEN V IRANU

Yasaman Aryani je bila leta 2019 obsojena na 16 let zapor, ker je brez naglavne rute na vlaku razdeljevala rože. Februarja 2020 je bila njena kazen bistveno znižana, zahvaljujoč tudi več kot 1,2 milijona sporočil z vsega sveta, s katerimi smo skupaj zahtevali njeno prostost. Ne bomo se ustavili, dokler je ne osvobodimo.

»Po vsem svetu si podajamo roke za skupen boj proti krivicam.«

Crystal Swain iz Grassy Narrows

ZMAGA NA PODROČJU ZDRAVSTVENE OSKRBE ZA GRASSY NARROWS V KANADI

Desetletja je staroselska skupnost Grassy Narrows trpela posledice zastrupitve z živim srebrom, kar je bila ena največjih zdravstvenih kriz v Kanadi. Posebej so bili prizadeti mladi, ki so se postavili v ospredje boja za zdravo prihodnost te skupnosti. Po letih zamud so 2. aprila 2020 končno podpisali sporazum za gradnjo zdravstvene ustanove v vrednosti 19,5 milijona kanadskih dolarjev. To je bila velika zmaga za ljudi Grassy Narrows.

ODPRAVA SMRTNE KAZNI V JUŽNEM SUDANU

Magai Matiop Ngong je bil star le 15 let, ko so ga obsodili na smrt. Zahvaljujoč izjemni podpori ljudi, kot ste vi, so njegovo smrtno kazen julija 2020 odpravili. Po vsem svetu so ljudje izvedli kar 765.000 akcij, vključno s pismi in tviti, s katerimi so pozivali, da se njegovo življenje reši. In delovalo je.

»Res velika hvala. Nimam besed. Ne morete si predstavljati, s kakim veseljem je napolnjeno moje srce.«

Magai Matiop Ngong

AKTIVNOST

OSLEPEL ZARADI POLICIJSKIH NABOJEV, KER SE JE ZAVZEMAL ZA DOSTOJANSTVO IN ENAKOPRAVNOST

SPOŠTUJTE UKREPE PROTI COVIDU-19

Poskrbite, da boste aktivnost izvajali v skladu s smernicami NIJZ, ter poskrbite za varnost in ustrezno razdaljo.

Če boste aktivnost opravljali na spletu:

- **Izberite** platformo, ki participacijo in interakcijo zagotavlja na varen način.
- **Poskrbite**, da bo aktivnost omogočala potrebno refleksijo in pogovor (v majhnih skupinah).
- **Zagotovite** tehnično opremo za udeležence in jim omogočite učinkovito participacijo.ž

Zaradi covid-19 in različnih digitalnih prostorov, kjer šole in druge skupine nadaljujejo svoje običajne aktivnosti, Amnesty razvija dodatna gradiva za pomoč pri izvedbi aktivnosti preko spleta. Obiščite spletno stran sola.amnesty.si ali pošljite sporočilo na sola@amnesty.si, če imate kakšna vprašanja.

KLJUČNI KONCEPTI

- Pravica do protesta
- Policijsko nasilje
- Raba sile
- Pravica do mirnega zbiranja

UČNI CILJI

- Udeleženci_ke analizirajo zlorabo policijske sile v nedavnih protestih v Čilu in s tem povezane kršitve človekovih pravic.
- Udeleženci_ke ugotavljajo, ali je prekomerna sila ali brutalnost taktika policije med protesti in kdo bi moral odgovarjati za dejanja policije.
- Udeleženci_ke poznajo kampanjo Amnesty International Pišem za pravice in so motivirani za pisanje pisma v podporo enemu od primerov.

POTREBEN ČAS

60 minut

STAROST 14+

(Aktivnosti lahko prilagodite glede na vaš razpoložljiv čas.)

O AKTIVNOSTI

Sodelujoči so motivirani, da se zavzamejo za in podprejo Gustava Gatico, potem ko razmislijo o lastnem aktivizmu ter izvejo, kaj se je zgodilo Gustavu in katere človekove pravice so mu bile kršene med protestiranjem.

PRIPRAVE IN GRADIVA

- Kopije podpornih gradiv (smernic) o policijskem nadzoru protestov
- Kopije opisa Gustavovega primera
- Kopije vprašanj za skupinsko delo (2. in 3. del aktivnosti)
- Opcijsko: Kopije povzetka Splošne deklaracije človekovih pravic
- Opcijsko: Dostop do Youtuba za predvajanje pesmi Nana Sterna
- (<https://www.youtube.com/watch?v=xRcsUDbUKwo>)

1 PREDSTAVLJAJTE SI IN DELITE

🕒 10 MINUT

Sodelujoče prosite, naj zaprejo oči in razmišljajo o svojih hobijih. Poudarite, da morajo o tem razmišljati z zaprtimi očmi.

Medtem ko mižijo, naglas preberite ta odstavek:

Kaj ti je všeč početi v prostem času? Se ukvarjaš s športom, igraš glasbilo, bereš knjige, gledaš filme? Predstavljaš si sebe, kako uživaš v hobijih – kaj počneš? S kom si? Katere dele telesa uporabljaš? Kako se premikajo? Kaj vidiš? Kako se počutiš?

Nadaljujte z branjem tega odstavka:

Zdaj imaš oči zaprte. Kaj pa, če jih ne bi mogel_a nikoli več odpreti? Bi se še vedno lahko ukvarjal_a s hobiji? Bi naletel_a na ovire? Kaj bi pogrešal_a? Kako se počutiš zdaj?

Če je kdo od sodelujočih slep ali slaboviden, ga_jo lahko prosite, naj deli svoje izkušnje, ki bodo videčim pomagale razumeti, kako je biti slep ali slaboviden.

Naročite jim, naj še naprej mižijo, in jim preberite to zgodbo:

»Gustavo, 22-letni študent psihologije iz Čila, obožuje fotografijo in glasbeno ustvarjanje. Igra kitaro in klavir. Lani je tragično oslepel, zato se ne more več ukvarjati s svojimi hobiji. O svoji nesreči pravi: »Vid sem dal, da bi se ljudje zbudili.«

Sodelujoče prosite, naj odprejo oči, in jim povejte, da se boste kasneje vrnili k temu, zakaj je Gustavo želel, da se ljudje zbudijo. Naročite jim, naj stresejo roke in noge in se tako vrnejo v ta trenutek in okolje.

Vprašajte jih, kako so se počutili in kaj so odkrili med aktivnostjo. Vprašajte jih, kaj bi pogrešali, če ne bi več videli – zberite različne odgovore.

2 ZA KAJ SE JE VREDNO BORITI?

 10 MINUT

Sodelujočim povejte, da bodo zdaj razmišljali o nečem povsem drugem: o stvareh oziroma tematikah, o katerih imajo (ali so imeli) trdno mnenje.

Razdelijo naj se v pare, razpravljajo naj s pomočjo teh vprašanj:

- Katere teme in problematike te zanimajo? Zakaj?
- Kaj si storil_a glede tega (si se o tem učil_a, bral_a, se pogovarjal_a, se zavzemal_a za to stvar ...)?
- Si se zaradi tega že kdaj udeležil_a uličnih protestov? Zakaj (ne)?
- Kdo mora po tvojem mnenju skrbeti za varnost udeležencev_k med protesti?

3 GUSTAVOVA ZGODBA

 20 MINUT

Udeležence_ke spomnite na Gustava, študenta, ki je oslepel, in jim razdelite kopije opisa primera, da si njegovo zgodbo preberejo sami. Če želite, lahko zgodbo vsem preberete naglas.

Potem jih razdelite v manjše skupine, razpravljajo naj s pomočjo teh vprašanj:

- Kaj vas je najbolj presenetilo v Gustavovi zgodbi? Kako se je njegovo življenje spremenilo zaradi udeležbe na protestu?
- Zakaj so ljudje protestirali na ulicah?
- Kaj je vloga policije v protestih? Kaj se je po vašem mnenju zgodilo s policisti, ki so izstrelili naboje?
- Kaj je treba storiti, da bo prekinjen začarani krog policijskega nasilja? Je dovolj, da suspendirajo vpletene policiste?
- Kaj bi se po vašem mnenju moralo zgoditi s poveljnikom, ki je nadrejen tem policistom? Zakaj?

Udeleženci naj se vrnejo v krog, prosite jih, naj delijo povzetke skupinske razprave. Osredotočite se na vprašanje policijskega nadzora protestov.

Razložite, da so nekatere policiste, ki so bili na dolžnosti med protesti, suspendirali ali jih uporabili kot grešne kozle. Povejte jim, da se je policijsko nasilje med demonstracijami nadaljevalo, saj se notranje policijske preiskave niso osredotočale na to, kdo od nadrejenih je odgovoren za tako ravnanje.

Razdelite kopije mednarodnih smernic o policijskem nadzoru protestov (objavljene v nadaljevanju). Potem ko jih preberejo, udeležence_ke prosite, naj ugotovijo, ali so med protesti v Čilu sledili tem smernicam. Povedo naj, katerim smernicam niso sledili in kako je to povezano z Gustavovim primerom.

Če imate čas, si lahko ogledate kratek posnetek o Gustavu Gaticí:
sola.amnesty.si/pisem-za-pravice-2020.

4 RAZPRAVA

🕒 10 MINUT

S pomočjo vprašanj vodite razpravo:

- Ali je bila Gustavova pravica do mirnega zborovanja spoštovana?
- Ali poznate druge primere protestov, kjer so s taktičnim policijskim nasiljem ljudem preprečili udeležanje njihovih pravic?
- Kako bi lahko Gustavu pomagali doseči pravico?

Zaključite z branjem ali prikazom izjave direktorice Amnesty International za Amerike Erike Guevara-Rosas iz novembra 2019:

»Namera čilskih varnostnih sil je jasna: raniti protestnike in jih tako odvrniti od protestiranja, tudi z mučenjem in spolnim nasiljem. (...) Da bi dosegli pravico in zagotovili, da se ti incidenti ne ponovijo, morajo biti sankcionirani nadrejeni, ki so za kazniva dejanja svojih podrejenih vedeli, jih odredili ali tolerirali dan za dnem.«

S to izjavo v mislih se vrnite na vprašanja in zaključke iz 3. dela aktivnosti – ponovno vprašajte, ali je dovolj, da so suspendirani policisti, če so njihovi nadrejeni hote dopuščali nasilje in pustili, da se je nadaljevalo tudi med nadaljnjimi protesti.

Gustavo Gatica je glasbenik. Poslušajte skladbo, ki mu jo je posvetil Nano Stern, na Spotify <https://open.spotify.com/track/0OQRpjoRZUBSN7q3VZ1znH> ali Youtube www.youtube.com/watch?v=xRcsUDbUKwo

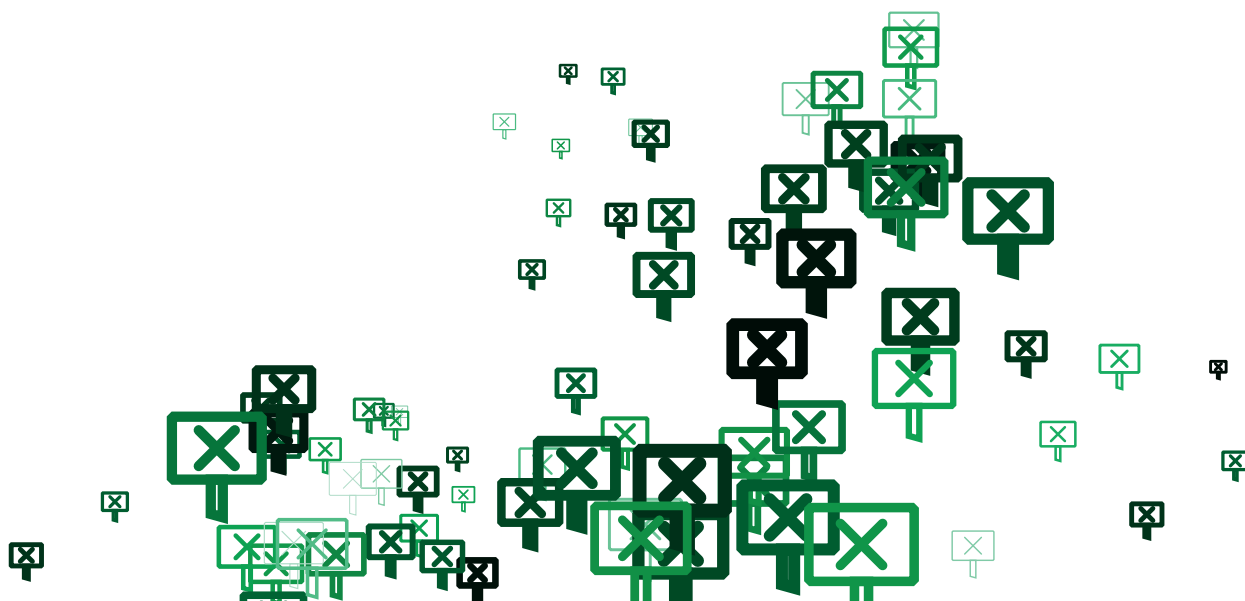
5. UKREPAJTE ZA GUSTAVA GATICO

🕒 10 MINUT

Udeležencem_kam razložite, da Amnesty International ljudi po celem svetu poziva, naj se zavzamejo za Gustava. Gustavo je dejal: »Vid sem dal, da bi se ljudje zbudili.« Povejte jim, da so udeleženci nadaljnjih protestov nosili preveze za oči, vzklikali njegovo ime in zahtevali pravico.

Da bi dosegli pravico in preprečili ponovitev takšnega nasilja, Amnesty čilске oblasti poziva, naj uvedejo preiskavo vpletenih nadrejenih. Delite nekaj zgodb o uspehu minulih kampanj Pišem za pravice in razložite, da Amnesty ljudi spodbuja, naj se zavzamejo za Gustava.

Če nimate časa, da bi apele napisali takoj, lahko udeleženci to storijo kasneje bodisi doma bodisi tako, da si aktivnosti razdelijo. Spodbujajte jih k ustvarjalnosti.

NAPIŠITE PISMO – REŠITE ŽIVLJENJE

- Udeležence spodbudite, naj napišejo pismo čilskemu državnemu tožilcu. Njegov naslov je:

Jorge Abbott Charme

Fiscalía Nacional, Catedral 1421-1453

Santiago de Chile, Chile

E-pošta: jabbott@minpublico.cl

(cc aseguel@minpublico.cl)

Twitter: Fiscalía de Chile: [@FiscaliadeChile](https://twitter.com/FiscaliadeChile)

Facebook: Fiscalía Nacional: <https://www.facebook.com/pages/Fiscal%C3%ADa%20Nacional/345649492241585/>

Instagram: [@fiscaliadechile](https://www.instagram.com/fiscaliadechile)

Naslavljanje: Dear National Prosecutor, Jorge Abbott Charme /

Spoštovani državni tožilec Jorge Abbott Charme

S temi smernicami jim lahko pomagata napisati bolj osebno pismo:

- Tožilcu napišite nekaj o sebi.
- Napišite, kaj vas je šokiralo v Gustavovem primeru.
- Zahtevajte, naj preišče nadrejene, vpletene v streljanje na Gustava. Njihova dolžnost je bila preprečiti zlorabo nevarnih pušk in nabojev, vendar jim to ni uspelo.

Nasvete, kako se tega lotiti, najdete na:
sola.amnesty.si/pisem-za-pravice-2020.

IZKAŽITE SOLIDARNOST

Udeležence_ke spodbudite, naj Gustavu ustvarijo sporočila upanja in solidarnosti, s čimer mu bodo pokazali, da njegova izguba ni bila zaman.

Predlagajte avdiosporočila, pesmi, popevke, vezenine ali napise v Braillovi pisavi, ne pozabijo naj napisati svojega imena in države, pomagajo si lahko s temi besedili:

- »Mucha fuerza Gustavo. La lucha sigue y tu esfuerzo no ha sido en vano« (Ostani močan, Gustavo. Boj se nadaljuje in tvoja prizadevanja niso bila zaman.)
- »Gustavo! tu historia me ha inspirado y es un ejemplo de valentía en la defensa por el derecho a la protesta« (Gustavo! Tvoja zgodba me je navdihnila in je primer poguma in branjenja pravice do protestiranja.)

Svoja solidarnostna sporočila lahko pošljete na slovensko Amnesty in jih bomo naprej posredovali mi.

RABA SILE IN ČLOVEKOVE PRAVICE

Policisti smejo početi stvari, ki jih običajni državljani ne smejo – na primer uporabijo silo, da nekoga aretirajo, ljudi priprejo v celice, nosijo orožje. Ta dodatna moč jim je dodeljena, da lahko izvajajo svojo dolžnost varovati prebivalstvo in vzdržujejo javni red in mir.

Ampak z močjo pride tudi odgovornost: policisti lahko uporabijo silo proti drugim, vendar morajo to vedno storiti v skladu s pravom človekovih pravic.

- Raba sile le takrat, ko je to nujno: biti mora uporabljena najbolj mila oblika sile, potrebne za doseganje legitimnega cilja.
- Sila mora biti sorazmerna s tveganjem ali nevarnostjo (na primer: oseba ne sme biti ustreljena zaradi napačnega prečkanja ceste).
- Če je posledica rabe sile s strani policije poškodba ali smrt, morajo civilne oblasti izvesti takojšnjo, temeljito, neodvisno in nepristransko preiskavo.
- Če svojo moč zlorabijo, morajo policisti odgovarjati, med drugim tudi na sodišču.
- Organi kazenskega pregona morajo pripraviti operativni okvir z jasnimi navodili, kako ravnati v situacijah, v katerih se policisti lahko znajdejo med opravljanjem dela, vključno z odločitvami o ustreznosti rabe sile.

POLICIJSKI NADZOR PROTESTOV

Oblasti so dolžne zagotoviti, da vsakdo lahko uživa pravico do svobode mirnega zbiranja, vključno s protestiranjem.

Mednarodne smernice za policijsko ravnanje med protesti so jasne:

Naloga policije je omogočiti mirne proteste. Če pride do trenj, je naloga policije, da jih ublaži:

- Če so nekateri protestniki nasilni, se sicer mirni protesti ne smejo sprevreči v nemirno zborovanje. Policija mora zagotoviti, da mirni udeleženci lahko naprej protestirajo.
- Če je manjšina na protestih nasilna, to ne upravičuje nediskriminatorne rabe sile do vseh.
- Če je raba sile neizbežna za zagotavljanje varnosti ostalih, mora policija uporabiti najmilejšo potrebno silo.
- Odločitev zatreti protest mora biti zadnja izbira – potem ko se ostali manj represivni ukrepi izkažejo za neučinkovite.
- Solzivec in vodne topove za zatiranje protestov lahko uporabijo le, če se ljudje lahko razbežijo. Uporabijo se lahko le kot odziv na vsesplošno nasilje in ko z bolj usmerjenimi prijemi ne morejo zajeziiti nasilja.
- Množice NIKOLI ne smejo razgnati s strelnim orožjem.

Gustavo se s strokovno pomočjo uči hoditi skozi novo življenje v Santiagu, potem ko je leta 2019 zaradi plastičnih nabojev oslepel na obe očesi.

Foto: Edgard Garrido

SPLOŠNA DEKLARACIJA ČLOVEKOVIH PRAVIC

DRŽAVLIANSKE PRAVICE IN SVOBOŠČINE

Pravica do življenja, prepoved mučenja in suženjstva, pravica do nediskriminacije.

- Člen 1 Svoboda in enakopravnost pri dostojanstvu in pravicah
- Člen 2 Nediskriminacija
- Člen 3 Pravica do življenja, svobode in varnosti
- Člen 4 Prepoved suženjstva
- Člen 5 Prepoved mučenja

PRAVNE PRAVICE

Pravica do domneve nedolžnosti, pravica do poštenega sojenja, pravica, da nisi samovoljno aretiran ali pridržan.

- Člen 6 Vse nas ščiti zakon
- Člen 7 Pred zakonom smo vsi enaki
- Člen 8 Pravna sredstva, ko so nam kršene pravice
- Člen 9 Prepoved neupravičenega priprtja, zaprtja ali izгона
- Člen 10 Pravica do poštenega sojenja
- Člen 11 Nedolžen, dokler krivda ni dokazana
- Člen 14 Pravica iti v drugo državo in zaprositi za zaščito

SOCIALNE PRAVICE

Pravica do izobrazbe, do ustvarjanja in vzdrževanja družine, do rekreacije, do zdravstvene oskrbe.

- Člen 12 Zasebnost in pravica do doma in družinskega življenja
- Člen 13 Svoboda živeti in svobodno potovati znotraj države
- Člen 16 Pravica do poroke in ustvarjanja družine
- Člen 24 Pravica do počitka in prostega časa
- Člen 26 Pravica do izobrazbe, vključno z brezplačnim osnovnošolskim izobraževanjem

EKONOMSKE PRAVICE

Pravica do lastnine, do dela, do ustreznega bivališča, do pokojnine in do ustreznega življenjskega standarda.

- Člen 15 Pravica do državljanstva
- Člen 17 Pravica do zasebne lastnine
- Člen 22 Pravica do socialne varnosti
- Člen 23 Pravica do pošteno plačanega dela in do članstva v sindikatu
- Člen 25 Pravica do življenjskega standarda, ki omogoča zdravje in dobro počutje

POLITIČNE PRAVICE

Pravica sodelovati pri vodenju države, volilna pravica, pravica do miroljubnega združevanja, svoboda izražanja, prepričanja in veroizpovedi.

- Člen 18 Svoboda prepričanja (vključno z verskim prepričanjem)
- Člen 19 Svoboda izražanja in pravica širjenja informacij
- Člen 20 Svoboda, pridružiti se združenju ter se miroljubno družiti
- Člen 21 Pravica sodelovati pri vodenju tvoje države

KULTURNE PRAVICE, SOLIDARNOSTNE PRAVICE

Pravica sodelovati v kulturnem življenju svoje skupnosti.

- Člen 27 Pravica sodelovati v kulturnem življenju tvoje skupnosti
- Člen 28 Pravica do mednarodnega reda, ki omogoča vse te pravice
- Člen 29 Odgovornost spoštovati pravice drugih
- Člen 30 Teh pravic se ne odvzema!